

Kodeks karny.

**Tom III. Część szczególna.
Komentarz do art. 222-316**

Wydanie 5.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Kodeks karny¹

z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 88, poz. 553)

Tekst jednolity z dnia 28 kwietnia 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138)²

(zm.: Dz.U. 2022, poz. 1726, poz. 1855, poz. 2339, poz. 2600; 2023, poz. 289, poz. 818, poz. 852, poz. 1234,
poz. 1834, poz. 1963)

¹ Treść odnośnika publikujemy na końcu ustawy.

² Tekst jednolity ogłoszono dnia 30.05.2022 r.

Część szczegółła

Rozdział XXIX. Przepstwa przeciwko dzłaalności instytucji państwowych oraz samorzdu terytorialnego

Literatura: A. Abraszewski, A. Klafkowski, Encyklopedia prawa międzynarodowego i stosunków międzynarodowych, Warszawa 1976; I. Andrejew, Polskie prawo karne w zarysie, Warszawa 1973; I. Andrejew, L. Kubicki, J. Waszczyński (red.), System prawa karnego, t. 4, cz. 2, O przestępstwach w szczególności, Ossolineum 1989; I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, A. Ratajczak, Kodeks karny z komentarzem, Warszawa 1973; P. Bachmat, Pełnienie funkcji publicznej w państwie obcym lub organizacji międzynarodowej jako przesłanka odpowiedzialności za przestępstwa sprzedajności i przekupstwa (art. 228 § 6 i art. 229 § 5 KK), PwD 2015, Nr 23; P. Bachmat, Uregulowania służące rozerwaniu solidarności uczestników koniecznych przestępstw korupcyjnych na przykładzie przepisów art. 229 § 6 KK, art. 230a § 3 KK, art. 296a § 5 KK i art. 296b § 4 KK, PwD 2010, Nr 8; J. Bafia, Glosa do wyr. SN z 12.3.1957 r., III K 802/56, OSPiKA 1958, Nr 4; A. Barczak-Oplustil, Naruszenia Konstytucji RP a zakres odpowiedzialności funkcjonariusza publicznego z art. 231 KK, CzPKiNP 2017, Nr 4; M. Bielski, Glosa do post. SN z 29.7.2009 r., I KZP 8/09, Lex 2010; M. Bielski, Odpowiedzialność karna sędziego za przestępstwo urzędnicze niedopełnienia prawnego obowiązku zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, PS 2007, Nr 6; M. Bielski, P. Kardas, Wyłączenie odpowiedzialności za przestępstwo czynnej korupcji na podstawie klauzuli niekaralności z art. 229 § 6 KK, CzPKiNP 2016, Nr 1; T. Bigoszewski, Przemoc jako znamię strony przedmiotowej, CzPKiNP 1997, Nr 2; T. Bojarski, Glosa do wyr. SN z 8.4.1964 r., IV K 794/61, OSPiKA 1965, Nr 2; T. Bojarski, Glosa do wyr. z 13.7.1964 r., II K 132/64, NP 1965, Nr 6; Z. Bukowski, Konstytucyjne podstawy obowiązków państwa w zakresie ochrony środowiska, Pr. i Środ. 2002, Nr 4; T. Chrustowski, Prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty łapówkarstwa, Warszawa 1985; O. Chybiński, Łapownictwo i płatna protekcja w Kodeksie karnym z 1969 r., w: J. Fiema, W. Gutekunst, S. Hubert (red.), Księga ku czci prof. dra. Witolda Świdy, Warszawa 1969; O. Chybiński, Płatna protekcja, Warszawa 1967; W. Cieślak, M. Górtowski, Glosa do post. SN z 25.6.2004 r., V KK 74/04, Pal. 2006, Nr 2; W. Cieślak, K. Janczukowicz (oprac.), Kodeksy karne. 1969–1997, Sopot 1998; T. Cyprjan, Kauczukowy przepis, NP 1956, Nr 10; Z. Ćwiakalski, Ujawnienie przestępstwa na podstawie art. 229 § 6 k.k. a przyjęcie konstrukcji tzw. czynu ciągłego, w: K. Krajewski (red.), Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. Rocznicy urodzin Prof. A. Gaberle, Warszawa 2007; M. Derlatka, Społeczna szkodliwość podawania się za funkcjonariusza publicznego, Pal. 2015, Nr 5–6; J. Długosz, Ustawowa wyłączność i określoność w prawie karnym, Warszawa 2016; S. Frankowski, Przepstwa kierunkowe w teorii i praktyce, Warszawa 1970; I. Fredrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak (red.), Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami, Warszawa 1997; L. Gardocki, Ochrona instytucji państwowych w projekcie k.k., Pal. 1994, Nr 5–6; L. Gardocki, Prawo karne, Warszawa 2007; J. Giezek, Odpowiedzialność karna notariusza w świetle art. 231 kodeksu karnego, Rej. 2006, Nr 3; J. Giezek, P. Kardas, Sporne problemy przestępstwa dzłaania na szkodę spółki na tle aktualnych wymagań teorii i praktyki, Pal. 2002, Nr 9–10; J. Giezek, P. Kardas, Wyłączenie odpowiedzialności karnej za nadużycie zaufania i nadużycie władzy publicznej w okresie pandemii – kilka uwag o osobliwościach epizodycznych regulacji prawnych, Prok. i Pr. 2020, Nr 7–8; S. Glaser, A. Mogiłnicki, Kodeks karny. Komentarz, Kraków 1934; G. Gozdór, Przepstwa z ustawy o usługach detektywistycznych, Prok. i Pr. 2005, Nr 6; O. Górniok, Glosa do wyr. SN z 1.12.1972 r., Rw 1192/72, PiP 1973, Nr 7; O. Górniok, O pojęciu korzyści majątkowej w kodeksie karnym, PiP 1978, Nr 4; O. Górniok, Przegląd orzecznictwa SN w zakresie części szczególnej KK i ustaw szczegółowych za 1982 r., Katowice 1986; O. Górniok, Przepstwa przeciwko dzłaalności instytucji państwowych i społecznych (art. 233–237 k.k.), AUWr 1970, Nr 33; O. Górniok, Z problematyki przestępstw przeciwko dzłaalności instytucji państwowych i samorzdu terytorialnego, Prok. i Pr. 2000, Nr 5; O. Górniok, R. Góral, Przepstwa przeciwko instytucjom państwowym i wymiarowi sprawiedliwości. Rozdział XXIX i XXX Kodeksu karnego. Komentarz, Warszawa 2000; T. Grzegorzczak (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, Lex 2010; K. Gruszecki, Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Lex 2011; A. Gubiński, Wyłączenie bezprawności czynu, Warszawa 1961; T. Guzkiewicz, Glosa do uchw. SN z 29.5.1958 r., I KO 61/58, NP 1958, Nr 11; A. Haładyj, Konstytucyjne prawo do korzystania z zwartości środowiska, Pr. i Środ. 2002, Nr 2; S. Hoc, Odpowiedzialność karna za nadużycie władzy, WPP 2005, Nr 4; M. Iwański, Zwyczaj jako „okoliczność wyłączająca bezprawność” wręczenia lub przyjmowania prezentów przez pracowników służby zdrowia i nauczycieli, CzPKiNP 2009, Nr 1; M. Jachimowicz, Przepstwo zakłócania kontroli (art. 225 k.k.), Prok.

i Pr. 2008, Nr 7–8; *W. Jasiński*, Nowe rozwiązania kodeksu karnego przeciw korupcji, PUG 2003, Nr 11; *A. Jaskuła*, Prawnokarna ocena przyjęcia i udzielenia korzyści majątkowej po zaprzestaniu pełnienia funkcji publicznej, Prok. i Pr. 2016, Nr 3; *T. Kaczmarek*, O elementach wyznaczających treść społecznej szkodliwości czynu zabronionego i jej stopień (ekspozycja problemów), w: *A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger* (red.), Teoretyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu, Lublin 2011; *T. Kaczmarek*, Znaczenie osobowości sprawcy dla oceny stopnia społecznego niebezpieczeństwa jego czynu, w: *T. Kaczmarek*, Rozważania o przestępstwie i karze. Wybór prac z okresu 40-lecia naukowej twórczości, Warszawa 2006; *T. Kaczmarek*, Z problematyki przekroczenia władzy w teorii i praktyce, NP 1960, Nr 11; *Z. Kallaus*, Przeszłone nadużycie władzy, Warszawa 1982; *Z. Kallaus*, Przeszłostwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, w: Kodeks karny. Nowa Kodyfikacja Karno. Krótkie komentarze, z. 2, Warszawa 1997; *P. Kardas*, Odpowiedzialność karna za łapownictwo (rozważania na tle projektowanych nowelizacji kodeksu karnego), PS 2002, Nr 7–8; *P. Kardas*, Odpowiedzialność karna za nadużycie władzy w przypadku niezawiadomienia o popełnieniu przestępstw, Prok. i Pr. 2007, Nr 7–8; *P. Kardas*, Zatrudnienie w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi jako ustawowe kryterium wyznaczające zakres znaczeniowy pojęcia „osoba pełniąca funkcję publiczną”. Rozważania na tle modeli interpretacyjnych prezentowanych w piśmiennictwie karnistycznym oraz orzecznictwie Sądu Najwyższego, CZPKiNP 2005, Nr 1; *P. Kardas, G. Łabuda, T. Razowski*, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, Lex 2012; *E. Kimera*, Środek obezwładniający jako znamię czynności wykonawczej, Prok. i Pr. 2011, Nr 5; *C.P. Klak*, Notariusz a przestępstwo nadużycia władzy publicznej (art. 231 k.k.). Zagadnienia materialnoprawne i procesowe, Rej. 2011, Nr 2; *A. Marek, V. Konarska-Wrzošek*, Prawo karne, Warszawa 2016; *S. Kowalski*, Czynności inspektora pracy w razie naruszenia praw pracownika, Śl. Prac. 2011, Nr 9; *R. Krajewski*, Zwyczajowe dowody wdzięczności jako okoliczność uchylająca bezprawność, Pal. 2011, Nr 1–2; *L. Kubicki*, Przeszłostwo płatnej protekcji a przestępstwo oszustwa (problem zbiegu przepisów ustawy). Pamięci Profesora Andrzeja Wąska, PiP 2005, Nr 5; *W. Kulesza*, Zniestawienie i zniewaga (ochrona czci i godności osobistej człowieka w polskim prawie karnym). Zagadnienia podstawowe, Warszawa 1984; *J. Lachowski* (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2021; *J. Lachowski, A. Marek*, Prawo karne. Zarys problematyki, Warszawa 2023; *P. Lewczyk*, Wypadek mniejszej wagi w polskim kodeksie karnym (uwagi de lege lata i de lege ferenda), Prok. i Pr. 2008, Nr 7–8; *A. Liszewska*, Glosa do w. wyr. SN z 2.6.2009 r., IV KK 11/09, Lex 2010; *M. Makowski*, Odpowiedzialność kierownika zamawiającego za przestępstwo nadużycia służbowego w związku z udzieleniem zamówienia publicznego (art. 231 w zw. z art. 296 Kodeksu karnego), CZPKiNP 2020, Nr 2; *W. Makowski*, Prawo karne. O przestępstwach w szczególności. Wykład porównawczy prawa karnego austriackiego, niemieckiego i rosyjskiego obowiązującego w Polsce, Warszawa 1924; *A. Marek*, Obrona konieczna w polskim prawie karnym (na tle teorii i orzecznictwa Sądu Najwyższego), Warszawa 1979; *J. Matys*, Model zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu szkody majątkowej w kodeksie cywilnym, Warszawa 2010; *B. Mik*, Nowela antykorupcyjna z dnia 13 czerwca 2003 r. Rys historyczny i podstawowe problemy interpretacyjne. Wprowadzenie, Kraków 2003; *A. Miruć*, Konstytucyjne podstawy prawa do pomocy społecznej w Polsce, Administracja 2010, Nr 1; *D. Mocarska*, Nadużycie władzy przez funkcjonariuszy Policji w świetle przeprowadzonych badań kryminologicznych, w: Tożsamość polskiego prawa karnego, Olsztyn 2011; *M. Mozgawa*, Odpowiedzialność karna za przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej, Lublin 1991; *M. Mozgawa* (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2009; *J. Nisenson, M. Siewierski*, Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz, orzecznictwo, przepisy wprowadzające i związkowe, Łódź 1947; *C. Nowak*, Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych, Warszawa 2008; *T. Nycz*, Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (wybrane zagadnienia), Studia z Prawa Pracy i Polityki Społecznej 1999, t. 5; *E. Ochendowski*, Prawo administracyjne. Część ogólna, Toruń 1997; *T. Oczkowski*, Oszustwo jako przestępstwo majątkowe i gospodarcze, Kraków 2004; *P. Palka*, Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej. Studium z zakresu prawa karnego, Olsztyn 2011; *P. Palka, M. Reut*, Korupcja w nowym kodeksie karnym, Kraków 1999; *Z. Papierkowski*, Glosa do w. wyr. SN(7) z 7.2.1963 r., V K 521/62, OSPiKA 1964, Nr 12; *S. Pieprzny*, Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym, Rzeszów 2007; *E. Pływaczewski*, Przeszłostwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, Toruń 1985; *E. Popek*, Przeszłostwo płatnej protekcji w ustawodawstwie karnym PRL, Warszawa 1971; *H. Popławski, A. Weiser*, O wypadkach bezkarności przekupienia urzędnika (przyczynek do dyskusji w sprawie art. 47 m.k.k.), Pal. 1961, Nr 3; *J. Potulski*, Typ uprzywilejowany korupcji urzędniczej – wypadek mniejszej wagi, GSP 2010, t. XXIV; *W. Radecki*, Granice ingerencji prawa karnego w stosunki pracy, Prok. i Pr. 2005, Nr 6; *W. Radecki*, Oceny prawnokarne utrudniania czynności kontrolnych, Prok. i Pr. 2000, Nr 1; *Z. Radzikowska*, Z problematyki postaci zjawiskowych przestępstwa z art. 38 m.k.k., WPP 1968, Nr 2; *H. Rajzman*, Glosa do orz. SN z 18.2.1947 r., K 1847/47, OSPiKA 1959, Nr 10; *H. Rajzman*, Przegląd orzecznictwa SN, NP 1964, Nr 5; *B. Ratajczak*, Osoba do pomocy przybrana jako przedmiot przestępstwa przeciwko władzom i urzędowi, NP 1965, Nr 9; *S. Rose-Ackerman*, Korupcja i rządy, Warszawa 2001; *I. Sierpowska*, Ustawa o pomocy społecznej. Komentarz, Warszawa 2009;

S. Siewierski, Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz, Warszawa 1965; *B. Siudzinska-Dawid*, Bezkarncść sprawcy przepęstwa łapownictwa czynnego jako instrument walki z korupcj, WPP 2004, Nr 1; *J. Skorupka*, Ochrona interesów Skarbu Państwa w kodeksie karnym, Wrocław 2004; *J. Skorupka*, Podstawy karania korupcji w kodeksie karnym de lege lata i de lege ferenda (wybrane zagadnienia), PiP 2003, Nr 12; *Z. Sobolewski*, Łapówka jako korzyść majątkowa lub osobista, NP 1964, Nr 3; *R. Sosik*, O bezprawności przyjmowania prezentów przez osoby pełniące funkcje publiczne, Prok. i Pr. 2022, Nr 4; *A. Spotowski*, Przepęstwa służbowe, nadużycie służbowe i łapownictwo w nowym kodeksie karnym, Warszawa 1972; *B. Stefańska*, Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym, Ius Novum 2017, Nr 1; *R.A. Stefański*, Bezkarncść sprawcy przepęstwa czynnej korupcji, w: *L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Holda* (red.), W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci prof. A. Wąska, Lublin 2005; *R.A. Stefański*, Prawo karne materialne, Warszawa 2009; *R.A. Stefański*, Przepęstwo czynnej płatnej protekcji (art. 230a k.k.), Prok. i Pr. 2004, Nr 5; *R.A. Stefański*, Przepęstwo płatnej protekcji w sporcie, w: *A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger* (red.), Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu, Lublin 2011; *R.A. Stefański*, Przepęstwo podawania się za funkcjonariusza publicznego (art. 227 k.k.), Prok. i Pr. 2006, Nr 2; *R.A. Stefański*, Przepęstwo uwolnienia osoby pozbawionej wolności (art. 243 k.k.), Prok. i Pr. 2003, Nr 2; *M. Surkont*, Głosa do wyr. z 12.9.1986 r., Rw 655/86, NP 1988, Nr 10–12; *M. Surkont*, Łapownictwo, Sopot 1999; *M. Surkont*, Prowokacja i retorsja, Zeszyty Naukowe Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego 1980, Nr 3; *M. Surkont*, Środki przekupstwa, Pał. 1971, Nr 6; *M. Surkont*, Z zagadnień odpowiedzialności za łapownictwo w kodeksie karnym z 1997 r., PS 1998, Nr 5; *E. Szvedek*, Głosa do wyr. SN z 9.12.1967 r., I KR 71/67, PiP 1969, Nr 1; *J. Śliwowski*, Prawo karne, Warszawa 1975; *L. Tyszkiewicz*, O sposobach przeciwdziałania solidarności między biorącym i dającym łapówkę w obronie przed odpowiedzialnością karn, Prok. i Pr. 2004, Nr 11–12; *M. Wagner*, Przepęstwo znieważenia funkcjonariusza publicznego – uwagi ogólne, ST 2008, Nr 1–2; *J. Warylewski*, Zasada ustawowej określoności przesłanek odpowiedzialności karnej a kontratyby pozaustawowe, w: *J. Majewski* (red.), Okoliczności wyłączające bezprawność czynu. Materiały IV Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego (Warszawa, 16.5.2007 r.), Toruń 2008; *J. Waszczyński*, O „korzyści majątkowej” w prawie karnym. Próba klasyfikacji, PiP 1981, Nr 1; *A. Wąsek*, Recenzja pracy A. Spotowskiego, Przepęstwa służbowe (nadużycie służbowe i łapownictwo w nowym kodeksie karnym), PiP 1972, Nr 12; *M. Wąsek*, Głosa wyr. SA w Lublinie z 8.8.1996 r., II AKa 91/96, Prok. i Pr. 1997, Nr 5; *P. Wiatrowski*, Głosa do post. SN z 23.10.2003 r., IV KK 265/02, PiP 2006, Nr 2; *P. Wiatrowski*, Łapownictwo czynne i warunki niekaralności sprawcy w kodeksie karnym, Prok. i Pr. 2008, Nr 7–8; *P. Wiatrowski*, Odpowiedzialność za współdziałanie przy przepęstwach korupcyjnych, PS 2009, Nr 9; *P. Wiatrowski*, Pojęcie korzyści majątkowej i osobistej w kontekście znamion przepęstwa łapownictwa, PS 2007, Nr 7–8; *W. Wolter*, Przegląd orzecznictwa SN, PiP 1965, Nr 3; *R. Zawłocki*, Błąd funkcjonariusza publicznego jako podstawa jego odpowiedzialności karnej, MoP 2004, Nr 22; *R. Zawłocki*, Głosa do post. SN z 29.7.2009 r., I KZP 8/09, KPPubl. 2010, Nr 1–2; *A. Zdanowska*, Bezkarncść przekupstwa, Prok. i Pr. 2010, Nr 9; *A. Zoll*, Przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego w świetle Europejskiego Kodeksu Dobrej Etyki Administracji, w: *S. Pikulski, B. Brzeziński, M. Goettel, A. Biegalski* (red.), Ius et lex. Księga jubileuszowa prof. Andrzeja Kabata, Olsztyn 2004.

Art. 222. [Naruszenie nietykalności funkcjonariusza]

§ 1. Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Spis treści

	Nb		Nb
I. Wstęp	1–2	A. Wzorce konstytucyjne	3–4
1. Wprowadzenie typu do KK	1	1. Ochrona nietykalności cielesnej w Konstytucji RP	3
2. Problem odpowiednika w poprzednich kodeksach	2	2. Ochrona bezpieczeństwa obywateli	4
II. Odniesienia systemowe	3–9	B. Prawo unijne i międzynarodowe	5
		1. Prawo unijne i międzynarodowe	5

C. Regulacje ustawowe	6–9	1. Obowiązki służbowe	43
1. Podmiotowy zakres art. 222 KK	6	2. Działanie w granicach kompetencji	44
2. Rozszerzenie zakresu art. 222 KK	7	3. Działanie w granicach kompetencji	45
3. Rozszerzenie zakresu art. 222 KK	8	4. Działanie w granicach kompetencji	46
4. Przepis art. 222 a art. 217a KK	9	b. Popelnienie przestępstwa podczas pełnienia obowiązków służbowych	47–49
III. Rodzajowy i indywidualny przedmiot ochrony	10–19	1. Czas pełnienia obowiązków służbowych	47
A. Rodzajowy przedmiot ochrony	10–16	2. Czas pełnienia obowiązków służbowych	48
1. Działalność instytucji	10	3. Motywowanie zamachu pełnieniem obowiązków służbowych	49
2. Instytucja państwowa	11	c. Popelnienie przestępstwa w związku z pełnieniem obowiązków służbowych	50–52
3. Działalność instytucji państwowych	12	1. Związek z pełnieniem obowiązków służbowych	50
4. Działalność instytucji państwowych	13	2. Błąd co do tożsamości funkcjonariusza publicznego lub osoby przybranej	51
5. Działalność instytucji międzynarodowych	14	3. Charakter związku z pełnieniem obowiązków służbowych	52
6. Samorząd terytorialny	15	D. Skutek	53–54
7. Samorząd terytorialny	16	1. Materialny charakter czynu zabronionego	53
B. Indywidualny przedmiot ochrony	17–19	2. Materialny charakter czynu zabronionego	54
1. Niezakłócone wykonywanie obowiązków	17	E. Czas popelnienia przestępstwa	55
2. Nietykliwość cielesna	18	1. Popelnienie przestępstwa podczas pełnienia obowiązków służbowych lub w związku z nim	55
3. Podobieństwo przestępstw	19	F. Miejsce popelnienia przestępstwa	56
IV. Podmiot typu czynu zabronionego	20–21	1. Miejsce zachowania sprawcy	56
1. Powszechny charakter czynu zabronionego	20	VI. Strona podmiotowa czynu zabronionego	57–70
2. Wiek sprawcy a odpowiedzialność za czyn z art. 222 KK	21	A. Treść znamion strony podmiotowej	57–61
V. Strona przedmiotowa czynu zabronionego	22–56	1. Umyślność	57
A. Czynność sprawcy	22	2. Zamiar bezpośredni	58
1. Odesłanie	22	3. Zamiar quasi-ewentualny	59
B. Przedmiot czynności sprawczej	23–42	4. Zamiar ewentualny	60
a. Funkcjonariusz publiczny	23–24	5. Motywacja sprawcy	61
1. Funkcjonariusz publiczny	23	B. Relacja między znamionami strony podmiotowej i przedmiotowej	62–65
2. Funkcjonariusz publiczny poza służbą	24	1. Zamiar ewentualny co do naruszenia nietykliwości cielesnej	62
b. Osoba do pomocy przybrana	25–42	2. Zamiar ewentualny co do cech przedmiotu zamachu	63
1. Osoba do pomocy przybrana	25	3. Świadomość sprawcy co do okoliczności modalnych czynu	64
2. Sposób przybrania	26	4. Usiłowanie nieudolne	65
3. Przydzielenie osoby do pomocy	27	C. Konkretyzacja strony podmiotowej	66
4. Osoba samorzutnie udzielająca pomocy	28	1. Brak szczególnego zabarwienia zamiaru	66
5. Przybranie do konkretnej czynności	29	D. Wypełnienie znamion strony podmiotowej	67–70
6. Obecność funkcjonariusza publicznego w miejscu działania osoby przybranej	30	1. Moment uświadomienia znamion strony przedmiotowej	67
7. Związek przybrania z obowiązkami służbowymi	31	2. Moment uświadomienia znamion strony przedmiotowej	68
8. Uzasadnienie aktu przybrania osoby do pomocy	32	3. Chwila odzwierciedlenia znamion przedmiotowych w świadomości sprawcy	69
9. Pomocniczy charakter czynności wykonywanej przez osobę przybraną	33	4. Brak świadomości cech przedmiotu zamachu	70
10. Faktyczne udzielenie pomocy przez osobę przybraną	34		
11. Konieczność skorzystania z pomocy	35		
12. Konieczność skorzystania z pomocy	36		
13. Obserwator jako osoba przybrana	37		
14. Wygaśnięcie aktu przybrania	38		
15. Osoby biorące udział w okazaniu oraz świadek	39		
16. Tłumacz jako osoba przybrana	40		
17. Świadkowie przesłuchania	41		
18. Biegły i specjalista	42		
C. Okoliczności czynności sprawczej	43–52		
a. Pojęcie obowiązków służbowych	43–46		

VII. Formy stadialne	71–73	10. Czyn z art. 222 § 1 a przestęstwo z art. 224 § 2 KK	86
1. Odpowiedzialność za przygotowanie	71	X. Sankcja karna	87–96
2. Usiłowanie czynu z art. 222 § 1 KK	72	A. Ustawowy wymiar kary	87–89
3. Świadomość znamion przedmiotowych w chwili usiłowania	73	1. Alternatywne zagrożenie ustawowe	87
VIII. Formy zjawiskowe	74–76	2. Odstąpienie od wymierzenia kary	88
1. Formy sprawstwa	74	3. Warunkowe umorzenie postępowania	89
2. Podżeganie i pomocnictwo	75	B. Zagadnienie prowokacji i retorsji	90–96
3. Podżeganie i pomocnictwo	76	1. Prowokacja	90
IX. Zbieg przepisów i przestęstw	77–86	2. Niewłaściwość zachowania	91
1. Zbieg pomijałny przepisów	77	3. Bezprawność zachowania funkcjonariusza publicznego	92
2. Zbieg rzeczywisty przepisów	78	4. Tożsamość adresata czynności oraz sprawcy	93
3. Zbieg rzeczywisty przepisów	79	5. Usprawiedliwienie reakcji na czyn funkcjonariusza publicznego	94
4. Zbieg rzeczywisty przepisów	80	6. Kryteria oceny prowokacji i retorsji	95
5. Przepis art. 222 § 1 KK a czynna napaść	81	7. Zawinienie niewłaściwego zachowania	96
6. Przepis art. 222 § 1 KK a czyn ciągły	82	XI. Tryb ścigania	97–98
7. Zbieg rzeczywisty przepisów	83	1. Ściganie z urzędu	97
8. Przepęstwo z art. 222 § 1 KK a wywieranie wpływu na urzędnika	84	2. Stanowisko pokrzywdzonego w kwestii ścigania	98
9. Czyn z art. 222 § 1 KK a przestęstwo z art. 217a KK	85		

I. Wstęp

1. **Wprowadzenie typu do KK.** Ustawodawca w nowym KK wprowadził typ przestęstwa 1 polegający na **naruszeniu nietykalności cielesnej** funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej (art. 222 § 1 KK). W § 2 tego przepisu uregulowano problem prowokacji i retorsji.

2. **Problem odpowiednika w poprzednich kodeksach.** Jest to nowa regulacja, nieznaną KK 2 z 1932 i 1969 r.

II. Odniesienia systemowe

A. Wzorce konstytucyjne

1. **Ochrona nietykalności cielesnej w Konstytucji RP.** W Konstytucji RP trudno odnaleźć 3 uregulowanie, którego przedmiotem byłaby konstytucyjna ochrona nietykalności funkcjonariuszy publicznych. Oznacza to, że w zakresie takiej ochrony wymienionych podmiotów, a także osób do pomocy im przybranych, umocowania konstytucyjnego trzeba upatrywać w art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że każdemu (a więc również funkcjonariuszom publicznym) zapewnia się nietykalność osobistą.

2. **Ochrona bezpieczeństwa obywateli.** Szczególna regulacja prawna przewidująca wzmożoną ochronę prawnokarną funkcjonariuszy publicznych oraz osób do pomocy im przybranych znajduje swoje umocowanie w tym, że **RP – poprzez swoje organy zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela, a także bezpieczeństwo obywateli (art. 5 Konstytucji RP)**. Zapewnienie tych praw i wolności możliwe jest dzięki wyposażeniu organów państwowych i funkcjonariuszy publicznych w określone kompetencje, których realizacja służyć ma ich zabezpieczeniu. Z uwagi na konieczność zagwarantowania niezakłóconego realizowania tych kompetencji, zagwarantowania przestrzegania praw i wolności obywatelskich konieczna jest szczególna ochrona prawnokarna funkcjonariuszy publicznych oraz osób do pomocy im przybranych.

B. Prawo unijne i międzynarodowe

1. **Prawo unijne i międzynarodowe.** Materia zawarta w komentowanym przepisie nie dotyczy 5 prawa unijnego oraz międzynarodowego.

C. Regulacje ustawowe

- 6 1. Podmiotowy zakres art. 222 KK.** Przepis art. 222 KK dotyczy jedynie funkcjonariuszy publicznych, w rozumieniu art. 115 § 13 KK.
- 7 2. Rozszerzenie zakresu art. 222 KK.** Na podstawie **przepisów szczególnych**, zawartych w ustawach pozakodeksowych, przepis art. 222 § 1 KK znajdzie zastosowanie w przypadku zamachu na podmioty, które nie mają statusu funkcjonariusza publicznego. Trzeba dodać, że przez rozciągnięcie tej ochrony **podmioty te nie stają się funkcjonariuszami publicznymi**, albowiem zamknięty ich katalog określa przepis art. 115 § 13 KK. Ochrona taka nie rozciąga się na osoby przybrane do pomocy przez podmioty, o których mowa w niniejszej tezie (por. A. Zoll, w: A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 1999, s. 777).
- 8 3. Rozszerzenie zakresu art. 222 KK.** Wśród podmiotów, o których mowa w poprzedniej tezie, należy wymienić m.in.:
- 1) **nauczycieli** (art. 63 ustawy z 26.1.1982 r. – Karta nauczyciela, t.j. Dz.U. Dz.U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.);
 - 2) **straż ochrony kolei** (art. 63 ustawy z 28.3.2003 r. o transporcie kolejowym, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1786 ze zm.);
 - 3) **strażaków** (art. 57 ustawy z 24.8.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1969 ze zm.);
 - 4) strażników Państwowej Straży Łowieckiej (art. 39 ust. 11 PrŁow);
 - 5) **strażników Państwowej Straży Rybackiej** (art. 23a ust. 9 ustawy z 18.4.1985 r. o rybactwie śródlądowym, t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 883);
 - 6) **pracowników ochrony w czasie ochrony obiektów, obszarów, urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie** (art. 42 ustawy z 22.8.1997 r. o ochronie osób i mienia, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1995);
 - 7) **osobę udzielającą pierwszej pomocy, kwalifikowanej pierwszej pomocy oraz podejmującą medyczne czynności ratunkowe** (art. 5 ust. 1 ustawy z 8.9.2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1541 ze zm.) – trzeba jednak od razu zastrzec, że w orzecznictwie podkreśla się, że ochrona ta nie obejmuje okresu pełnienia przez lekarza dyżuru w szpitalnym oddziale ratunkowym, jeśli polega on tylko na oczekiwaniu na wezwanie do wyjazdu załogi karetki pogotowia ratunkowego (post. SN z 28.4.2016 r., I KZP 24/15, OSNKW 2016, Nr 7, poz. 42);
 - 8) **adwokatów** podczas i w związku z wykonywaniem swoich obowiązków zawodowych (art. 7 PrAdw).
- Szeroki katalog tych podmiotów przedstawia B. Stefańska, w: R.A. Stefański, KK. Komentarz aktualizowany, 2021, art. 222, Nt 17.
- 9 4. Przepis art. 222 a art. 217a KK.** Jeśli funkcjonariusz publiczny oraz osoba do pomocy mu przybrana podejmują interwencję na rzecz ochrony bezpieczeństwa ludzi lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, a sprawca w takiej sytuacji naruszy nietykalność cielesną jednej z tych osób, wówczas poniesie on odpowiedzialność karną na podstawie art. 222 § 1 i art. 217a KK na zasadzie **rzeczywistego zbiegu przepisów ustawy**. Jakkolwiek obydwa stanowią o naruszeniu nietykalności cielesnej, to jedynie ten drugi mówi o interwencji podjętej na rzecz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, czego nie ma w treści przepisu art. 222 § 1 KK. Kumulatywna kwalifikacja prawna będzie uzasadniona zwłaszcza wówczas, gdy do zadań funkcjonariusza publicznego nie będzie należała ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. W takiej sytuacji ochrona nie leży w zakresie obowiązków służbowych takiego funkcjonariusza. Odmienny pogląd wyrażony w doktrynie prawa karnego, przyjmujący w takiej sytuacji zbieg pomijalny przepisów (por. A. Lach, w: V. Konarska-Wrzošek, KK. Komentarz, 2020, s. 1082; J. Sobczak, w: R.A. Stefański, KK. Komentarz aktualizowany, 2021, art. 217a, Nt 14; S. Hypś, w: A. Grześkowiak, K. Wiak, KK. Komentarz, 2021, art. 217a, pkt VI) nie znajduje uzasadnienia, wszak w takim przypadku kwalifikacja prawna nie odzwierciedla całości zawartości kryminalnej czynu sprawcy.

III. Rodzajowy i indywidualny przedmiot ochrony

A. Rodzajowy przedmiot ochrony

1. **Działalność instytucji.** Tytuł rozdziału XXIX KK („Przepięstwa przeciwno działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego”) wskazuje, że przedmiotem ochrony nie są instytucje państwowe i samorząd terytorialny jako takie, lecz ich **działalność**, a więc podejmowanie przez nie określonych czynności na podstawie przepisów prawa, które realizują określone zadania w sferze publicznej. Trafnie podkreśla się w doktrynie prawa karnego, że taka intytulacja prowadzi do wniosku, iż przedmiotem ochrony **nie jest istnienie** takich jednostek organizacyjnych, lecz sama ich **działalność** (por. Z. Kallaus, Przepięstne nadużycie władzy, s. 43; O. Górniok, w: O. Górniok, R. Góral, Przepięstwa przeciwno, s. 17). Oznacza to, że rodzajowym przedmiotem ochrony nie są tutaj wszelkie działania podejmowane przez instytucje państwowe czy samorządu terytorialnego, a właściwie przez ich pracowników, lecz jedynie takie, które „służą bezpośredniej realizacji celów danej instytucji, wyrażają zadania, jakie przeznaczono jej pełnić w życiu społecznym” (O. Górniok, w: O. Górniok, R. Góral, Przepięstwa przeciwno, s. 17).

2. **Instytucja państwowa.** Przez pojęcie **instytucji państwowej** należy rozumieć jednostki organizacyjne o charakterze publicznym, które w **imieniu państwa** podejmują określone czynności. Nie ma znaczenia, czy instytucja państwowa ma osobowość prawną, czy też nie, wszak przedmiotem ochrony w rozdziale XXIX KK jest prawidłowa (a więc zgodna ze standardem rzetelności, bezstronności), niezakłócona działalność instytucji reprezentujących państwo, niezależnie od tego, czy posiadają one podmiotowość prawną w sferze prawa cywilnego.

3. **Działalność instytucji państwowych.** Ochronie na podstawie przepisów omawianego rozdziału nie podlega **działalność instytucji prywatnych**, nawet jeśli to państwo dany podmiot utworzyło, o ile podmiot taki nie prowadzi działalności w sferze publicznej, a więc finansowanej z budżetu państwa. Przez pojęcie **działalności w sferze publicznej** należy rozumieć działalność prowadzoną przez państwo, czynności wykonywane w imieniu państwa, w szczególności chodzi tutaj o czynności natury **władczej** realizowane przez funkcjonariuszy publicznych.

4. **Działalność instytucji państwowych.** Działalność, o której mowa w tytule rozdziału XXIX KK, to nie tylko działalność w **relacji instytucja państwowa i podmiot prywatny** (osoba fizyczna, prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej), ale również działalność w relacji **pomiędzy instytucjami państwowymi, instytucjami państwowymi a funkcjonariuszami publicznymi, instytucjami państwowymi a samorządem terytorialnym** (por. O. Górniok, w: A. Wąsek, KK. Komentarz Część szczególna, t. 2, 2006, s. 5, która stwierdza, że przepisy zawarte w komentowanym rozdziale chronią instytucje państwowe i samorządu terytorialnego przed zamachami z **zewnątrz od wewnątrz**).

5. **Działalność instytucji międzynarodowych.** Trafnie zauważają A. Barczak-Oplustil oraz M. Iwański (w: W. Wróbel, A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 147), że przedmiotem ochrony w rozdziale XXIX KK jest również **działalność instytucji międzynarodowych**, a przede wszystkim **zagranicznych instytucji państwowych**. Trzeba jednak dodać, że chodzi tutaj przede wszystkim o działalność takich instytucji na obszarze państwa polskiego.

6. **Samorząd terytorialny.** Rodzajowym przedmiotem ochrony w rozdziale XXIX KK jest także działalność samorządu terytorialnego. Jego działalność znajduje swe umocowanie w Konstytucji RP, która w przepisie art. 163 stanowi, że samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję RP lub ustawy dla organów innych władz publicznych. Z kolei przepis art. 166 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest **realizacja zadań publicznych zaspokajających potrzeby wspólnoty samorządowej**.

7. **Samorząd terytorialny.** Ochronie podlega działalność **wszystkich jednostek samorządu terytorialnego**, a więc gmin, miast i powiatów, a w szczególności ich organów. Tytuł rozdziału XXIX KK wskazuje, że ochronie nie podlega działalność **innych samorządów** poza

samorządem terytorialnym, w tym działalność **samorządów zawodowych** (adwokatów, radców prawnych, lekarzy, notariuszy). Intytulacja tego rozdziału implikuje bowiem ochronę działań o charakterze publicznym podejmowanych w imieniu państwa, a nie przez korporacje zawodowe.

B. Indywidualny przedmiot ochrony

- 17 1. **Niezakłócone wykonywanie obowiązków.** Indywidualnym przedmiotem ochrony na gruncie przepisu art. 222 § 1 KK jest **niezakłócone wykonywanie obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy publicznych**, a także **powaga sprawowanego przez nich urzędu**. Uregulowanie to ma służyć wzmocnieniu poczucia respektu przed funkcjonariuszami publicznymi, poszanowaniu autorytetu władzy (por. *E. Pływaczewki*, Przepiętstwo czynnej napaści, s. 11).
- 18 2. **Nietykalność cielesna.** Na gruncie przepisu art. 222 § 1 KK trafnie podkreśla się w doktrynie prawa karnego, że przedmiotem ochrony jest również **nietykalność cielesna funkcjonariusza publicznego oraz osoby do pomocy mu przybranej** (tak np. *O. Górniok*, w: *A. Wąsek*, KK. Komentarz Część szczególna, t. 2, 2006, s. 7; *A. Zoll*, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 1999, s. 643; *A. Barczak-Oplustil, M. Iwański*, w: *W. Wróbel, A. Zoll*, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 147; *R. Zawłocki, O. Górniok*, w: *A. Wąsek, R. Zawłocki*, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2010, s. 9). Oznacza to, że w procesie karnym o czyn kwalifikowany na podstawie komentowanego przepisu zarówno funkcjonariusz publiczny, jak i osoba przybrana mu do pomocy mają **status pokrzywdzonych** (zob. art. 49 § 1 KPK). Nie można zatem zgodzić się z poglądem wyrażonym przez SN w uchw. z 27.7.1993 r. (I KZP 15/93, OSNKW 1993, Nr 7–8, poz. 43) na gruncie przepiętstwa czynnej napaści na funkcjonariusza organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego (art. 234 KK z 1969 r.), że naruszenie nietykalności cielesnej było na gruncie tego czynu zabronionego jedynie formą czynności skierowanej przeciwko działalności instytucji, a nie jednoczesnym atakiem na nietykalność cielesną. Tymczasem w przypadku zamachu na funkcjonariusza publicznego trudno **oddzielić zamach na urząd i nietykalność cielesną**, wszak władzę ucieleśnia tutaj człowiek.
- 19 3. **Podobieństwo przestęptw.** Trafnie podkreśla się w doktrynie prawa karnego, że przestęptwo z art. 222 § 1 KK jest **podobne** do czynu z art. 217 § 1, a także z art. 217a KK (por. *A. Barczak-Oplustil, M. Iwański*, w: *W. Wróbel, A. Zoll*, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 147). Między tymi typami nie zachodzi jednak relacja typ podstawowy – typ kwalifikowany (zob. także tamże). Trzeba bowiem mieć na uwadze, że w obydwu przypadkach **główny przedmiot ochrony** jest odmienny. Na gruncie przepisów art. 217 i 217a KK jest nim nietykalność cielesna, a w tym ostatnim przypadku również porządek publiczny, podczas gdy przepis art. 222 § 1 KK chroni przede wszystkim prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwowych i samorządu terytorialnego, natomiast nietykalność cielesna jest dodatkowym przedmiotem ochrony, mimo że jest *expressis verbis* wyeksponowana w ramach czynności sprawczej.

IV. Podmiot typu czynu zabronionego

- 20 1. **Powszechny charakter czynu zabronionego.** Przepiętstwo z art. 222 § 1 KK ma charakter **ogólnospawczy**. Odpowiedzialność karną za ten typ czynu zabronionego ponosi każdy, kto w chwili jego popełnienia miał ukończone 17 lat. Sprawcą tego przestęptwa może być również **funkcjonariusz publiczny**. W takim wypadku może on ponieść odpowiedzialność karną dodatkowo na podstawie przepisu art. 231 § 1 KK (nadużycie władzy) na zasadzie zbiegu rzeczywistego przepisów ustawy. Sprawcą może być również **osoba pełniąca funkcję publiczną**, która nie jest jednocześnie funkcjonariuszem publicznym.
- 21 2. **Wiek sprawcy a odpowiedzialność za czyn z art. 222 KK.** Odpowiedzialności karnej za ten czyn nie może podlegać sprawca, który w chwili czynu ukończył 15 lat, ale nie ukończył lat 17. Przepis art. 10 § 2 KK nie wymienia bowiem przestęptwa z art. 222 § 1 KK.

V. Strona przedmiotowa czynu zabronionego**A. Czynność sprawcza**

1. **Odesłanie.** W zakresie pojęcia **naruszenia nietykalności cielesnej** zob. *J. Długosz-Józ- 22*
wiak, w: *M. Królikowski, R. Zawłocki*, KK. Komentarz, t. 2, 2023, art. 217, Nb 16–18.

B. Przedmiot czynności sprawczej**a. Funkcjonariusz publiczny**

1. **Funkcjonariusz publiczny.** W zakresie wykładni pojęcia **funkcjonariusza publicznego** 23
zob. *R. Zawłocki*, w: *M. Królikowski, R. Zawłocki*, KK. Komentarz, t. 1, 2021, art. 115,
Nb 235–256.

2. **Funkcjonariusz publiczny poza służbą.** Funkcjonariusz publiczny podlega ochronie 24
na podstawie art. 222 KK tak długo, jak długo zachowuje ten status. Ochrona ta jest
w pełni aktualna również **podczas urlopu funkcjonariusza publicznego**. Trafnie dostrzeżono
w judykaturze, że przebywanie na urlopie jedynie zwalnia taki podmiot z **obowiązku**
podjęcia czynności należących do jego kompetencji, natomiast nie pozbawia go prawa do
ich przedsięwzięcia (por. wyr. SN z 25.9.1935 r., I K 556/35, OSN(K) 1936, Nr 3, poz. 118).
Zastrzeżenie to nie odnosi się jednak do wszystkich funkcjonariuszy publicznych. O ile jest
ono aktualne w stosunku do policjantów czy choćby notariuszy, to raczej nie da się go odnieść
do sędziogo. Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której sędzia w trakcie urlopu przedsięwzięcie
określone czynności procesowe poza siedzibą sądu.

b. Osoba do pomocy przybrana

1. **Osoba do pomocy przybrana** jest kolejnym przedmiotem czynności wykonawczej 25
na gruncie przestępstwa z art. 222 § 1 KK. Oczywiście chodzi tutaj o **osobę fizyczną,**
człowieka, przy czym ani wiek, ani stan psychiczny tej osoby nie ma znaczenia z punktu
widzenia odpowiedzialności karnej sprawcy. Może to być osoba małoletnia, która na żądanie
funkcjonariusza publicznego podaje mu jakiś przedmiot niezbędny do wykonania określonej
czynności. Może to być również osoba niepoczytalna, w tym dotknięta niedorozwojem
umysłowym. Wynika to z faktu, że o zaostrzonej odpowiedzialności karnej sprawcy nie decyduje
stan świadomości osoby przybranej, lecz stan świadomości funkcjonariusza publicznego, który
dokonał aktu przybrania. Aby dokonać aktu przybrania, konieczna jest wola i świadomość
istniejąca w warunkach swobody podjęcia decyzji woli.

2. **Sposób przybrania.** Nie ulega wątpliwości, że akt przybrania będzie miał miejsce 26
wówczas, gdy funkcjonariusz publiczny **sam przywoła**, poprosi określoną osobą o pomoc
(por. wyr. SN z 28.4.1936 r., III K 240/36, OSN(K) 1936, Nr 11, poz. 417). Forma owego
przywołania czy też prośby jest obojętna. Ważne jest jedynie, aby z zachowania funkcjonariusza
publicznego wynikało, choćby w sposób dorozumiany, że jego wolą jest to, aby inna osoba
razem z nim wzięła udział w czynności należącej do jego kompetencji, aby pomogła mu wykonać
czynność. Akt przybrania musi być **zamierzony** przez funkcjonariusza publicznego. Musi on być
świadomy swej decyzji. W przypadku niepoczytalności funkcjonariusza publicznego w chwili
podejmowania decyzji trudno mówić o przybraniu, stąd wzmożona ochrona nie rozciągnie się
na osobę trzecią.

3. **Przydzielenie osoby do pomocy.** W przedwojennej doktrynie prawa karnego podkreślano, 27
że osoba przybraną może być również **osoba przydzielona funkcjonariuszowi publicznemu**
do pomocy (tak np. *L. Peiper*, KK. Komentarz, 1936, s. 274). Należy tutaj dodać, że w tym
przypadku nie ma znaczenia, czy funkcjonariusz publiczny życzy sobie pomocy ze strony tej
osoby, ale przydzielenie jej przez inny podmiot, oczywiście w granicach swoich uprawnień.
Taka teza znajduje swe uzasadnienie również w wykładni literalnej przepisu art. 222 § 1 KK –
sformułowanie „osoba do pomocy przybrana” musi być bowiem rozumiane jako przybranie
osobiście przez funkcjonariusza publicznego, a także przybranie takiej osoby dla takiego
funkcjonariusza przez jego przełożonego, które jest równoznaczne z przydzieleniem jej do
pomocy.

- 28 4. Osoba samorzutnie udzielająca pomocy.** W judykaturze trafnie podkreśla się, że osobą przybraną może być także taka osoba, która **samorzutnie pomogła funkcjonariuszowi publicznemu w zrealizowaniu czynności służbowej** (por. wyr. SN z 20.1.1972 r., Rw 1475/71, OSNKW 1972, Nr 5, poz. 92). Trzeba jednak tutaj dodać, że z zachowania funkcjonariusza musi wynikać, choćby w sposób dorozumiany, **akceptacja udziału osoby trzeciej w wykonywanej przez niego czynności**. W przeciwnym wypadku nie można mówić o „przybraniu” (zob. np. *J. Giezek*, w: *J. Giezek*, KK. Komentarz. Część szczegółowa, 2014, s. 693; por. jednak krytycznie na temat *B. Ratajczak*, *Osoba do pomocy przybrana*, s. 1026 i n.; zob. też *A. Barczak-Oplustil, M. Iwański*, w: *W. Wróbel, A. Zoll*, KK. Komentarz. Część szczegółowa, t. 2, 2017, s. 148; por. jednak *A. Lach*, w: *V. Konarska-Wrzesek*, KK. Komentarz, 2020, s. 1107, który uważa, że w sytuacji, w której osoba trzecia samorzutnie angażuje się w pomoc funkcjonariuszowi publicznemu, nie ma mowy o przybraniu).
- 29 5. Przybranie do konkretnej czynności.** W doktrynie wskazano, że osoba musi być przybrana **do konkretnej czynności służbowej**, aby możliwe było zastosowanie przepisu art. 222 § 1 KK (por. *A. Barczak-Oplustil, M. Iwański*, w: *W. Wróbel, A. Zoll*, KK. Komentarz. Część szczegółowa, t. 2, 2017, s. 148). Wydaje się jednak, że takie zastrzeżenie nie wynika z treści przepisów. Osoba ma być przybrana funkcjonariuszowi publicznemu **do pomocy w związku z jego obowiązkami służbowymi**.
- 30 6. Obecność funkcjonariusza publicznego w miejscu działania osoby przybranej.** Z przepisu art. 222 § 1 KK nie wynika, czy ochrona przewidziana w tym przepisie przysługuje osobie przybranej tylko wówczas, gdy funkcjonariusz publiczny jest w pobliżu, czy też nie musi być on w miejscu, w którym osoba trzecia wykonuje czynności świadczące pomoc funkcjonariuszowi. W orzecznictwie przedwojennym podkreślano, że **wzmocniona ochrona obejmuje osobę trzecią, do pomocy funkcjonariuszowi przybraną również w razie nieobecności funkcjonariusza w miejscu wykonywania czynności** (zob. również wyr. SN z 17.12.1934 r., II K 1283/34, OSN(K) 1935, Nr 8, poz. 303). Jakkolwiek pogląd ten wydaje się słuszny, to trzeba na marginesie stwierdzić, że w takich przypadkach sprawca czynu opisanego w art. 222 § 1 KK zwykle nie będzie wiedział, że osoba wykonująca czynność jest przybrana funkcjonariuszowi publicznemu do pomocy. Ponieważ przestępstwo z art. 222 § 1 KK ma charakter umyślny, w takiej sytuacji nie dojdzie do wypełnienia znamion tego czynu, i sprawca odpowie w myśl przepisu art. 217 § 1 KK.
- 31 7. Związek przybrania z obowiązkami służbowymi. Przybranie musi mieć związek z pełnieniem obowiązków służbowych przez funkcjonariusza.** Osoba musi być przybrana po to, aby pomóc funkcjonariuszowi w wypełnieniu czynności służbowych, z których popełnieniem związane jest naruszenie nietykalności cielesnej (por. wyr. SN z 7.11.1938 r., III K 3139/37, OSN(K) 1939, Nr 6, poz. 154). **Nie można zastosować przepisu art. 222 § 1 KK wówczas, gdy zamach skierowany jest na osobę towarzyszącą funkcjonariuszowi, jedynie obserwującą wykonywanie czynności przez funkcjonariusza, jeśli jej obecność nie była realizowana w celu udzielenia pomocy funkcjonariuszowi**. Nie będą osobami przybranymi do pomocy funkcjonariuszom policji studenci, którzy w ramach praktyk obserwują działania tej służby, chyba że w trakcie tej służby któryś z praktykantów będzie pomagał funkcjonariuszowi Policji w wykonaniu określonej czynności.
- 32 8. Uzasadnienie aktu przybrania osoby do pomocy.** W literaturze przedmiotu zauważono, że wykładnia sformułowania „osoba do pomocy przybrana” wymaga ograniczenia podmiotowego. Jak się podkreśla, że wzmocnionej ochrony korzystać może tylko **osoba przybrana w wypadkach uzasadnionych obowiązującymi przepisami lub nagłą potrzebą** (tak *B. Ratajczak*, *Osoba do pomocy przybrana*, s. 1027). Nie jest to pogląd trafny. Nie da się go obronić na gruncie obecnej regulacji, która tego typu ograniczeń nie przewiduje. Oczywiście z pragmatycznego punktu widzenia zazwyczaj będzie tak, że funkcjonariusz publiczny przybierze do pomocy osobę tylko w razie potrzeby, ale istnienie takiej potrzeby nie było w przeszłości i nie jest obecnie zawarte w ustawie.
- 33 9. Pomocniczy charakter czynności wykonywanej przez osobę przybraną.** Trafnie podkreśla się w orzecznictwie, że osoba przybrana do pomocy ma dokonać lub dokonuje

czynności, która w stosunku do czynności samego funkcjonariusza publicznego ma **charakter pomocniczy**. Pomoc ta może mieć charakter zarówno prawny, jak i wyłącznie faktyczny (wyr. SN z 7.11.1938 r., III K 3139/37, OSN(K) 1939, Nr 6, poz. 154; zob. również wyr. z 17.12.1934 r., II K 1283/34, OSN(K) 1935, Nr 8, poz. 303). Chodzi o branie udziału w czynności, a nie bycie **przedmiotem tej czynności**. Z tego powodu świadek nie będzie osobą przybraną do pomocy organowi procesowemu (podobnie *B. Ratajczak*, Osoba do pomocy przybrana, s. 1027).

10. **Faktyczne udzielenie pomocy przez osobę przybraną**. Osoba do pomocy przybrana 34 funkcjonariuszowi publicznemu **nie musi przedsiębrać jakichkolwiek czynności**. Korzysta ze wzmóżonej ochrony prawnokarnej choćby pozostała bierna, o ile wolą funkcjonariusza było przybranie jej do pomocy. Przepis art. 222 § 1 KK wymaga bowiem jedynie **aktu przybrania, a nie podjęcia jakichkolwiek czynności przez taką osobę**. Innymi słowy, osoba ta nie musi obiektywnie pomagać funkcjonariuszowi. Może również, choćby nieświadomie, utrudniać mu wykonywanie czynności. O rozszerzeniu prawnokarnej ochrony decyduje w tym przypadku nie to, czy obiektywnie taka osoba pomoże funkcjonariuszowi publicznemu, tylko to, że wolą takiego funkcjonariusza było to, aby tę osobę przybrać do pomocy. O przybraniu nie decyduje wola interwenienta, tj. owej osoby trzeciej.

11. **Konieczność skorzystania z pomocy**. W uchw. SN z 29.5.1958 r. (I KO 61/58, NP 1958, 35 Nr 11, s. 114) stwierdzono, że dla bytu przestęstwa czynnej napaści skierowanego przeciwko osobie przybranej konieczne jest, aby urzędnik skorzystał z pomocy. Do poglądu tego krytycznie odniósł się *T. Guzkiewicz* (Glosa do uchw. SN z 29.5.1958 r., I KO 61/58, s. 114), twierząc, że KK z 1969 r. takiego warunku nie stawiał, a o wzmóżonej ochronie prawnej decyduje sam fakt jej obecności w miejscu dokonywania czynności (podobny pogląd wyraziła *B. Ratajczak*, Osoba do pomocy przybrana, s. 1027).

12. **Konieczność skorzystania z pomocy**. Pogląd wyrażony w ww. judykacie nie jest trafny. 36 Fakt przybrania danej osoby do pomocy nie jest równoznaczny z **koniecznością skorzystania z takiej pomocy**. Konieczność taka *in concreto* może po prostu nie zająć. Poza tym przepis mówi o osobie, której **zadaniem jest udzielenie pomocy funkcjonariuszowi publicznemu**, a nie o osobie, która **pomaga takiemu podmiotowi**.

13. **Obserwator jako osoba przybrana**. W literaturze podkreśla się, że w przypadkach 37 gdy przepis pozwala (a nawet zmusza) funkcjonariuszowi publicznemu na przywołanie innej osoby jako **obserwatora**, status tej osoby zależy od tego, czy z treści tego przepisu wynika, że obserwator ów służyć ma **pomocą** funkcjonariuszowi (*B. Ratajczak*, Osoba do pomocy przybrana, s. 1027–1028). Nie będzie zatem osobą przybraną kierownik instytucji państwowej lub samorządowej lub jego zastępca, który jest upoważniony do udziału w czynności przeszukania (art. 222 § 1 KPK), czy też dowódcą jednostki w razie przeszukania pomieszczenia zajętego przez wojsko (art. 222 § 2 KPK). W takich przypadkach mamy do czynienia z **funkcjonariuszami publicznymi**, których działania same przez się korzystają z ochrony na gruncie komentowanego przepisu. Dla zaktualizowania się takiej ochrony nie jest potrzebny akt przybrania.

14. **Wygaśnięcie aktu przybrania**. Zrealizowanie celu, dla którego osoba została przybrana, 38 prowadzi do wygaśnięcia aktu przybrania. Nie oznacza to jednak, że akt ten wygasa bezzwłocznie po wykonaniu czynności, w której osoba przybrana miała brać udział. Przyjąć należy, że jeśli funkcjonariuszowi publicznemu przydzielono osobę do pomocy (np. wyznaczenie protokolanta dla sędziego, który przeprowadza czynności poza siedzibą sądu), to zamach na taką osobę również w drodze powrotnej do siedziby urzędu, po wykonaniu czynności, może być kwalifikowany z art. 222 § 1 KK.

15. **Osoby biorące udział w okazaniu oraz świadek**. Za osoby przybrane do pomocy 39 nie mogą być uznane osoby, które biorą udział w **okazaniu** (art. 173 § 3 KPK). Osoby takie są przedmiotem okazania, nie udzielają pomocy w jego przeprowadzeniu. Podobnie jest w przypadku świadka.

16. **Tłumacz jako osoba przybrana**. Osobą do pomocy przybraną będzie **tłumacz**, który nie 40 wykonuje czynności, lecz jedynie dokonuje przekładu oświadczeń składanych przez uczestników takiej czynności.

- 41 17. **Świadkowie przeszukania.** Zgodnie z przepisem art. 224 § 2 i 3 KPK prowadzący czynność przeszukania może przybrać inną osobę w trakcie wykonywania tej czynności, może również przywołać jednego dorosłego domownika lub sąsiada w przypadku braku gospodarza lokalu. Osoba taka nie jest jednak przybrana po to, aby organowi procesowemu pomóc w dokonaniu samej czynności przeszukania. Są to jedynie **obserwatorzy** czynności przeszukania. Nie korzystają oni zatem z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.
- 42 18. **Biegły i specjalista.** Biegłych i specjalistów nie można traktować jako osoby przybrane dla sądu, czy też innych organów, które korzystają z dowodu z opinii biegłego lub specjalisty. Są to bowiem **źródła dowodowe, a nie podmioty, których zadaniem jest pomoc w przeprowadzeniu określonej czynności.** Odmienne poglądy, bez bliższego uzasadnienia, wyrażał *L. Peiper* (KK. Komentarz, 1936, s. 274), który jednocześnie do kategorii tych osób nie zaliczał świadka, który – dodajmy – jest również źródłem dowodowym.

C. Okoliczności czynności sprawczej

a. Pojęcie obowiązków służbowych

- 43 1. **Obowiązki służbowe.** Dla prawidłowego rozumienia art. 222 § 1 KK konieczne jest wyjaśnienie pojęcia **obowiązków służbowych**, którym ustawodawca posłużył się w tym przepisie. Trafnie podkreśla się w doktrynie, że obowiązki służbowe to takie czynności, **które wykazują związek z określonym stanowiskiem**, „wynikają z charakteru zajmowanego stanowiska służbowego lub pełnionej funkcji” i formalnie mieszczą się w granicach kompetencji służbowych (*E. Pływaczewski*, Przepięstwo czynnej napaści, s. 74 oraz powołana tam literatura).
- 44 2. **Działanie w granicach kompetencji.** Należy również zgodzić się z innym poglądem wyrażanym w doktrynie prawa karnego, że czynność służbowa wykonywana przez funkcjonariusza, z którą związane jest zachowanie sprawcy, musi być **czynnością prawną**, a więc legalną, należącą do właściwości danego funkcjonariusza, podjętą w przewidzianym przez prawo trybie, mieszczącą się również w granicach ogólnej kompetencji funkcjonariuszy publicznych, podejmujących swe działania w określonej instytucji państwowej czy samorządowej (*E. Pływaczewski*, Przepięstwo czynnej napaści, s. 77 oraz powołana tam literatura). Podejmowanie przez funkcjonariuszy publicznych czynności bezprawnych nie korzysta z ochrony prawa i pociąga za sobą odpowiedzialność karną za nadużycie władzy (art. 231 KK).
- 45 3. **Działanie w granicach kompetencji.** Nie jest dostatecznie czytelne, czy dla odpowiedzialności karnej na podstawie przepisu art. 222 § 1 KK chodzi o **konkretną czynność** realizującą obowiązek służbowy, czy też o **szersze pojęte obowiązki mieszczące się w granicach kompetencji funkcjonariusza publicznego.** W doktrynie prawa karnego, na gruncie przepisu art. 233 KK z 1969 r., można wskazać pogląd, zgodnie z którym przy wykładni przepisu o czynnej napaści należy przyjąć, iż chodzi o **konkretną czynność wykonywaną przez funkcjonariusza publicznego.** Zalecana była zatem wykładnia zwięzająca przepisu wskazanego uregulowania z uzasadnieniem, że w praktyce przypadki czynnej napaści motywowane jedynie tym, że pokrzywdzony jest funkcjonariuszem publicznym w zasadzie nie występują (tak np. *E. Pływaczewski*, Przepięstwo czynnej napaści, s. 77; w zakresie art. 222 § 1 KK zob. post. SN z 11.4.2019 r., III KK 33/18, OSNKW 2019, Nr 8, poz. 43). Można odnotować również stanowisko, zgodnie z którym konieczne jest szersze rozumienie pojęcia obowiązków służbowych, co należy rozumieć jako ogół obowiązków służbowych, należących do kompetencji danego funkcjonariusza (tak np. *O. Górniok*, Głosa do wyr. SN z 1.12.1972 r., Rw 1192/72, s. 173–174).
- 46 4. **Działanie w granicach kompetencji.** Należy opowiedzieć się za szerszą wykładnią pojęcia obowiązków służbowych. Trzeba zwrócić uwagę na fakt, że uregulowanie zawarte w art. 222 § 1 KK stanowi o związku naruszenia nietykalności cielesnej z pełnieniem obowiązków służbowych. Nie można ignorować faktu, że w przepisie tym użyto liczby mnogiej, co pozwala sformułować tezę, że do istoty tego przestępstwa należy związek zachowania sprawcy z pełnioną funkcją przez funkcjonariusza publicznego, z obowiązkami należącymi do jego kompetencji, a nie z konkretną czynnością. **Nie jest zatem konieczne ustalenie związku zachowania**

sprawcy z konkretną czynnością. Za taką wykładnią przemawia także wzglę na rodzajowy przedmiot ochrony, którym jest działalność instytucji państwowych i samorządu terytorialnego, a nie konkretne czynności wykonywane przez funkcjonariusza publicznego. Okoliczność, iż w praktyce regułą jest to, że zamach na funkcjonariusza podyktowany jest konkretną czynnością przez niego zrealizowaną, realizowaną, albo mającą być zrealizowaną, może uzasadniać postulat *de lege ferenda*, aby zawęzić w drodze zmiany ustawy zakres penalizacji na gruncie art. 222 czy też 223 KK, a nie zwiężając wykładnię rzeczonych regulowań, jakkolwiek korzystną dla sprawcy, ale popadającą w kolizję z wykładnią gramatyczną, która ma pierwszeństwo przed innymi metodami interpretacji przepisów prawa. Nie mają zatem racji A. Barczak-Oplustil i M. Iwański (w: W. Wróbel, A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 154), że taka wykładnia może skłaniać do stawiania zarzutu stosowania interpretacji rozszerzającej na niekorzyść sprawcy, natomiast trafnie autorzy podnoszą, że odrzucenie szerokiej wykładni popadałoby w kolizję z *ratio legis* uregulowania zawartego w art. 222 § 1 KK.

b. Popęlnienie przestęstwa podczas pełnienia obowiązków służbowych

1. **Czas pełnienia obowiązków służbowych.** Do znamion przestęstwa z art. 222 § 1 KK należy dokonanie naruszenia nietykalności cielesnej **podczas pełnienia obowiązków służbowych**. Sformułowanie to nie oznacza, że funkcjonariusz publiczny musi być na służbie w chwili dokonania zamachu na niego lub osobę do pomocy mu przybraną. Może on pełnić obowiązki służbowe w godzinach pracy jak i poza godzinami pracy (zob. E. Pływaczewski, E. Guzik-Makaruk, w: M. Filar, KK. Komentarz, 2016, s. 1359; A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, w: W. Wróbel, A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 151; J. Giezek, w: J. Giezek, KK. Komentarz. Część szczególna, 2014, s. 693; zob. także wyr. SA w Katowicach z 23.5.2002 r., II AKa 41/02, KZS 2002, Nr 10, poz. 79). Trafnie podkreśla się w doktrynie prawa karnego, że najważniejsza jest tutaj **zbieżność czasowa i miejscowa zachowania sprawcy z wykonywaniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych** (tak np. A. Zoll, w: A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 1999, s. 712).

2. **Czas pełnienia obowiązków służbowych.** Konieczność popęlnienia przestęstwa w czasie pełnienia obowiązków służbowych oznacza, że do czynu musi dojść w chwili, gdy funkcjonariusz publiczny **podje muje czynność** należącą do zakresu takich obowiązków. **Nie realizuje tego znamienia sprawca, który dopuszcza się zachowania opisanego w art. 222 § 1 KK w czasie, gdy funkcjonariusz publiczny lub osoba przybrana mu do pomocy udawali się na miejsce przeprowadzenia tych czynności.** W takich przypadkach może jednak zostać zrealizowane drugie ze znamion, mianowicie zachowanie sprawcy może pozostawać w **związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych**.

3. **Motywowanie zamachu pełnieniem obowiązków służbowych.** Powstaje pytanie, czy w przypadku gdy sprawca dopuszcza się zamachu na funkcjonariusza publicznego lub osobę przybraną mu do pomocy w czasie pełnienia obowiązków służbowych, konieczne jest wykazanie, że zachowanie sprawcy motywowane było faktem pełnienia takiej funkcji, czy też wystarczy sam fakt, że do takiego czynu doszło w czasie pełnienia obowiązków służbowych. Z uwagi na to, że uregulowanie zawarte w art. 222 § 1 KK posługuje się alternatywą (podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych), trzeba przyjąć, że w sytuacji gdy do naruszenia nietykalności cielesnej dochodzi w **czasie pełnienia obowiązków służbowych**, nie jest konieczne wykazywanie dodatkowego związku z pełnieniem tych obowiązków czy też motywu działania sprawcy. W przeciwnym wypadku tę pierwszą alternatywę należałoby uznać za całkowicie zbędną. Dlatego trafnie podnosi się w doktrynie prawa karnego, że **w tym przypadku motyw działania sprawcy jest co do zasady obojętny** (tak A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, w: W. Wróbel, A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 152; A. Zoll, w: A. Zoll, KK. Komentarz. Część szczególna, t. 2, 1999, s. 712), choć ma on wpływ na stopień społecznej szkodliwości zachowania sprawcy (art. 115 § 2 KK). Wykładnia taka w pełni uwzględnia główny przedmiot ochrony przepisu art. 222 § 1 KK, którym jest niezakłócone wykonywanie obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy publicznych.

c. Popęlnienie przestęstwa w związku z pełnieniem obowiązków służbowych

1. **Związek z pełnieniem obowiązków służbowych.** Do znamion przestęstwa naruszenia nietykalności cielesnej należy popęlnienie go w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. 50

[Przejdź do księgarni →](#)